

УДК 821.161.2.09

DOI: 10.15587/2313-8416.2019.156661

УКРАЇНСЬКИЙ ПРОМЕТЕЙ У ПРОЕКЦІЇ РОМАНТИЗМУ: ПІДХІД Ю. БОЙКА-БЛОХИНА ДО ВИВЧЕННЯ ТРАДИЦІЙНИХ СЮЖЕТІВ І ОБРАЗІВ

© О. Б. Тетеріна

У статті розглянуто погляди Ю. Бойка-Блохина на проблему традиційних сюжетів і образів (інтерпретація Т. Шевченка образу Прометейя) у проекції зарубіжної та вітчизняної науки про літературу ХХ – початку ХХІ ст. Доведено, що підхід дослідника до вивчення означеної проблеми має вагоме значення у забезпеченні неперервного розвитку українського порівняльного літературознавства та щодо “переформатування” світової славістики у європейському просторі загалом

Ключові слова: традиційні сюжети і образи, архетип, романтизм, національна своєрідність, європейський контекст

1. Вступ

Сучасне літературознавство засвідчує значний інтерес до багатоаспектного вивчення традиційних сюжетів і образів [1, 2], що є однією із пріоритетних проблем сучасної компаративістики [3]. Попри відносно тривалу історію осмислення означеної проблеми (окремий період якої увиразнюють, зокрема, й дискусії стосовно доцільності тематологічних досліджень [4]), учені вважають, що ця проблема залишається недостатньо вивченою і нині [5]. У цьому контексті варто проакцентувати, що у вітчизняній науці про літературу увага до традиційних сюжетів та образів спостерігається ще з другої половини ХІХ століття (починаючи з праць М. Драгоманова та І. Франка) і аж до студій, які з’явилися вже за часів відродження та стрімкого розвитку компаративістики в незалежній Україні [6, 7].

Посилена увага порівняльного літературознавства до таких методологій теорії літератури ХХ століття, як герменевтика, рецептивна естетика, культурна антропологія, сприяла розширенню діапазону дослідження й проблеми традиційних сюжетів та образів. Принципово важливе врахування здобутків архетипної критики [8, 9]. Адже традиційні сюжети і образи мають виразний “архетипний характер”, на чому наголошують сучасні компаративісти [10, 11]. У цьому контексті показова праця П.Брюнеля [12]. А. Нямцу звертає увагу на потребу поглибленого вивчення “архетипних констант у формально-змістовій структурі традиційних сюжетів, образів та мотивів” [2]. З цим суголосні й інші дослідники [13; 14].

2. Літературний огляд

Учені поділяють думку, що традиційні сюжети і образи мають “міфологічні, релігійно-канонічні,

фольклорні, історичні та зрідка суто літературні першоджерела” (зауважуючи, при цьому, що “таке розмежування ... за походженням до певної міри умовне” ... Багато ТСО походять водночас з двох, трьох і навіть чотирьох вищевказаних груп” [5]). Літературознавці підкреслюють, що “найдавніші ТСО зароджувалися на стадії міфологічного мислення ... Формувалися архетипи та міфологеми – прасюжети й праобрази майбутніх ТСО” [5]. У цьому контексті вельми прикметні слова К. Г. Юнга: “Цілком послідовним є те, коли поет знову повертається до міфологічних фігур, щоб знайти для своїх переживань відповідний образ ... і тому жадібно притягає до себе все споріднене, щоб у ньому “виразитися”” [8].

Принципово важливого значення (з огляду, зокрема, й на визначення “способів організації мітів та архетипних символів у літературі”, яке запропонував Н. Фрай [9]) набуває концептуальна теза: “архетипна взаємопов’язаність літературних творів дає змогу встановити оригінальність автора” [15].

Серед найважливіших диференційних ознак традиційних сюжетів і образів дослідники виокремлюють “усвідомлене сприйняття ... (традиційного сюжету і образу. – О. Т.) митцем та реципієнтом як відомого, сталого ідейно-художнього комплексу (структури)”, а також орієнтацію, у процесі створення нового художнього зразка, на попередню традицію та її оновлення. А. Волков звертає увагу на виняткову важливість, насамперед у науково-методологічному плані, ще однієї ознаки традиційних сюжетів і образів, – це “маркованість, номінація, означеність, пряма авторська вказівка на традиційне джерело” [16].

Це, відповідно, зумовлює й вимоги до компаративістського дослідження в означеній проекції. Зо-

крема А. Діма наполягає, насамперед, на “з’ясуванні традиції, простеженні – неперервності теми, різних звернень до неї протягом століть, оригінальності інтерпретації, впливу одних творів на інші” [4].

Порівняльне літературознавство, як стверджують В. Будний та М.Льницький, “здавна досліджує історичні закономірності функціонування т. зв. вічних образів ... зокрема структурні їх зміни, семантичні трансформації та еволюцію культурних функцій, яких вони зазнають, перетинаючи “кордони” різних національних літератур, жанрів, стилевих епох” [11]. При цьому “необхідно звертати особливу увагу, – наголошує А. Нямцу, на діалектику національного і всезагального в національних варіантах традиційних структур, не допускаючи *механічної підлеглості* (курсив. – О. Т.) першого другому. Саме національна специфічність конкретної версії традиційного матеріалу глибше виявляє його універсальний підтекст, дозволяє побачити в конкретному всезагальному і навпаки” [3]. Вченому видаються прикметними слова автора статті “Як робиться світова література” К.Чапека: “всі вони без винятку не ставили перед собою завдання створити якусь міжнародну літературу, писали твори глибоко національні, наскрізь вітчизняні ... Чим більше англійським, більше російським, більш нордичним є той чи інший твір, тим ґрунтовніше і очевидніше претендує він на світове значення” [3]. Варто згадати й працю І.Франка “Інтернаціоналізм і націоналізм в сучасних літературах”. Вельми показові розмісли вченого над поступом світового літературного процесу, зокрема його концептуальний висновок (якого літературознавець, випереджаючи свій час, дійшов ще у другій половині XIX ст.) про те, що процес інтернаціоналізації літератур спричиняється до вияскравлення їхніх національних особливостей [17]. Прикметно, що подібна логіка думки властива деяким сучасним концепціям, згідно з якими міжлітературні зв’язки, стимулюючи поступ літератур, розвивають їхню національну своєрідність.

Винятково важливе, зокрема у цьому контексті, осмислення внеску українських еміграційних дослідників, без якого “філологічну науку, літературознавство й критику, – як наголошує І. Дзюба, – сьогодні не можна уявити” [18]. Вагома роль учених діаспори, зусиллями яких “утримано традицію і водночас створено нову шкалу цінностей” [18], у забезпеченні неперервного розвитку вітчизняної компаративістики (з огляду на неможливість її повноцінного розвитку за умов ідеологічного тиску в колишній УРСР). Це повною мірою стосується й Ю.Бойка-Блохіна.

Науковці неодноразово вказували на різновекторність літературознавчої діяльності еміграційного вченого [19, 20]. Це засвідчують і праці, у яких основну увагу зосереджено на систематизації та популяризації його наукової та епістолярної спадщини [21, 22]. Важливе значення мають роботи, присвячені осмисленню літературно-критичного набутку Ю. Бойка-Блохіна [23, 24]. Високо поцінують внесок дослідника у міжнародну славістику німецькі філологи [25].

Утім, солідний науковий доробок вченого як компаративіста (на важливе значення якого звернула увагу Л. Грицик у доповіді “Проблеми порівняльного

вивчення літератур у дослідженнях Ю. Бойка-Блохіна”, виголошеній на науковій конференції, присвяченій вшануванню 85-річчя дослідника в Україні (Київ, 21 травня 1994 року), ще потребує уважного вивчення у контексті розвитку вітчизняної та світової науки про літературу.

Посутній внесок дослідника в осмислення творчої трансформації вітчизняною літературою традиційних сюжетів та образів (як і багато інших “відкриттів” Ю. Бойка-Блохіна, зокрема, у царині компаративістики), на жаль, і досі залишається поза увагою науковців. Цим зумовлена актуальність пропонованої статті.

3. Мета і задачі дослідження

Мета дослідження – розглянути погляди Ю.Бойка-Блохіна на проблему творчого переосмислення образу Прометея в українській літературі (Т.Шевченко “Кавказ”).

Для досягнення мети були поставлені такі задачі:

1. Осмислення підходу еміграційного вченого до вивчення проблеми традиційних сюжетів та образів у національному письменстві в контексті вітчизняного (материкового й еміграційного) та зарубіжного порівняльного літературознавства XX – початку XXI ст.

2. Аналіз поглядів Ю. Бойка-Блохіна на трансформацію традиційного образу Прометея в українській літературі (Т. Шевченко, “Кавказ”), з огляду на попередню традицію та її оновлення.

3. З’ясування значення висновків вченого щодо вивчення функціонування традиційного матеріалу (під кутом зору стилєвого літературного розвитку, з акцентом на специфіці національних інтерпретацій) у забезпеченні неперервності українського порівняльного літературознавства та подальшому його розвитку.

4. Погляди Ю. Бойка-Блохіна на творче переосмислення традиційного образу Прометея в українській літературі (Т. Шевченко, “Кавказ”)

Підхід Ю. Бойка-Блохіна до вивчення означеної проблеми потверджує концептуальну думку, що “традиційні сюжети, мотиви та образи в їх багатомістовому та багатонаціональному функціонуванні є явище модельне для теорії та історії світової літератури. На їхньому матеріалі можна – і доцільно – розглядати чи не всі літературознавчі процеси” [5]. Погляди еміграційного вченого суголосні з розміслими сучасних дослідників про те, що традиційний матеріал “виступає могутнім чинником у формуванні та розвитку національних культур, вони впливають на засоби вираження, образність та стиль, символіку, метафоричність оригінального мистецтва” [3].

Інтерпретації українських письменників (Т. Шевченко, І. Франко, Леся Українка) традиційних у світовій літературі сюжетів і образів (Прометей, Каїн, Дон Жуан) Ю. Бойка-Блохіна розглядає у контексті попередньої літературної традиції (з акцентом на національній специфіці кожної з них) крізь призму стилєвого літературного розвитку. Це вповні узгоджується з “міжнародною літературознавчою прак-

тикою ХХ ст., (у якій. – О. Т.) основною категорією літературного процесу виступає стиль, котрий трактується широко, охоплюючи всі рівні літературно-художньої творчості” [26].

Варто зауважити, що погляди Ю. Бойка-Блохина набувають принципово важливого значення з огляду на те, що категорія стилю в 40–50-х рр. у радянському літературознавстві дискримінується і остаточно виводиться з ужитку [26]. “З самого початку еміграції, – писав учений, – поставив собі за ціль не лише викривати підневільну фальсифікацію української культури на батьківщині, але й заповнювати ті прогалини, які не могли заповнити наші дослідники на Україні” [27].

Показові з цього погляду підходи до вивчення проблеми традиційних сюжетів і образів, зокрема осмислення творчої трансформації образу Прометей у вітчизняному письменстві, з огляду й на світовий контекст, двох представників української науки про літературу – еміграційного вченого Ю. Бойка-Блохина [28] та одного з найавторитетніших радянських дослідників О. Білецького [29], що, однак, не суперечить слушній думці про її єдність [18; 30].

Генезу традиційного образу Прометей (у цьому випадку “сюжетна фабула невідривна від традиційного персонажа”) літературознавці кваліфікують як міфологічну, що “посідає чільне місце не лише за часом виникнення, а й за кількістю серед інших генетичних груп” [5].

Автор “Словника сюжетів і символів у мистецтві” (2004) – Д. Холл – зауважує, що “кожна епоха вносила своє символічне тлумачення фігури Прометей, пристосовуючи міф до власної мети” [31]. Із цією думкою суголосні й інші дослідники, увагу яких привертало функціонування цього традиційного образу і в літературі [32, 33]. У цьому контексті вельми прикметне міркування К.-Г. Юнга: “Кожна доба має свою однобокість, свою упередженість і своє духовне страждання. Кожна епоха – це як душа окремої людини, у неї свій особливий, специфічно обмежений стан і потребу певної компенсації, яка потім, власне, і відбивається через колективне підсвідоме в той спосіб, що поет або вішун надає словесного виразу невисловлюваному цим моментом часу і чи то образами, чи виводить на сцену те, чого очікує незбагненна потреба усіх ... для спасіння епохи чи для її знищення” [8]. Саме “романтичний порив ХІХ століття зробив Прометей символом свободи, переможцем тиранії” [31]. З цим узгоджується й потрактування Ю.Бойка-Блохина Шевченкової інтерпретації образу Прометей (“Кавказ”).

Еміграційному дослідникові (який обґрунтовує своєрідність українського романтизму та обстоює у цьому контексті особливу роль Т. Шевченка) показовим видається звернення митця слова до поширеного романтичного образу.

Варто зауважити, що вчений поглиблює погляди П. Филиповича. Попередник Ю. Бойка-Блохина актуалізує концептуальну думку О. Веселовського (“з кожним новим тлумаченням міту, з кожною спробою ввести в нього запити й потреби свого часу, свого народу, своєї філософської або політичної школи, первісні образи його бліднули, одходили на другий

план. Прикутий до скелі Прометей стає *символом* (курсив, – О. Т.) видатної, могутньої особистості ... Прометей послідовно став середньовічним християнином-подвижником, діячем просвітньої філософії ХVІІІ віку, народнім поводирем ХІХ сторіччя” [34]. Констатуючи новаторство західноєвропейських романтиків (Байрон, Шеллі) у переосмисленні образу Прометей, П. Филипович розглядає інтерпретації традиційного у світовій літературі образу у вітчизняному письменстві. Вчений висловлює переконання, що “тільки в добу романтизму в революційній поемі Тараса Шевченка “Кавказ” зустрічається вперше стилістичний, але виразний образ прикутого Титана”, – “найсильніше втілення цього світового образу в українській поезії” [34].

Ю. Бойко-Блохин, обґрунтовуючи оригінальність автора “Кобзаря”, осмислює його потрактування традиційного образу у ширшому літературному контексті. Дослідник акцентує увагу на відмінних рисах в Шевченковому образі Прометей порівняно з іншими інонаціональними версіями: зауважує дистанціювання українського поета від античного міфу (“у Шевченка немає примирення Прометей із Зевсом”), відсутність у Шевченковій поемі “Вольтерової детронізації героїзму Прометей, зниження його образу”, а також “песимістичних ноток, як у Гете”. Водночас, Ю. Бойко-Блохин стверджує, що Шевченків персонаж “стає містким *символом* (курсив, – О. Т.) поруч наскрізь оптимістичних образів Прометей” у Байрона (у якого “Прометей уособлює горду незламність індивідуального духу людини, піднесеного на вершини завдяки силі розуму”) і Шеллі (“величне втілення людського індивіда знаходить перемогу над силами одвічного зла і проступе у царство краси й гармонії”). На переконання дослідника, у Шевченка Прометей – “не особа, а незламна нація”. Учений наголошує, що саме у цьому “відразу виступає та оригінальність українського мисця” [28], який своєрідно інтерпретує актуальний в романтичній літературі образ.

На перший погляд, з висовком Ю. Бойка-Блохина перегукується думка О.Білецького. Учений також розглядає у світовому контексті Шевченкову інтерпретацію образу Прометей (зрозуміло, оминаючи проблему стильового розвитку національних літератур, хоча О. Білецький встиг зробити свій внесок у вивчення і цієї проблеми, що засвідчують його ранні праці “Очередные вопросы русского романтизма”, 1927, “К построению теории литературных стилей”, 1931, “Романтизм і натуралізм у французькому театрі ХІХ ст.”, 1939): Шевченковий “Прометей – не символ героїчної особистості, а символ народу, що обстоює свою свободу” [29].

Утім, ідеться про два погляди – Ю. Бойка-Блохина та О. Білецького – на один предмет дослідження з різних методологічних позицій. Це засвідчує вже потрактування О.Білецького концептуальної думки про закономірності функціонування традиційних сюжетів та образів у літературі: “Поширене в буржуазному літературознавстві переконання, зміцнене в російській буржуазній науці авторитетом Олександра Веселовського, ніби літературний процес полягає взагалі в новій комбінації “споконвіку заповіданих образів” та “незмінних формул” – відкидається марк-

систсько-ленінською наукою ... Різниця для нього тільки в “новому розумінні життя”, яке, очевидно, з його погляду не має для літературознавця вирішального значення. Навпаки, для нас це “розуміння” або, точніше сказати, ідеологія становить суть художнього твору, який завжди виростає з дійсності, хоч у процесі свого творення може відбити і панівну літературну традицію” [29]. Цьому підпорядковано й головний висновок (поза ідеологічними “кліше”), якого доходить О. Білецький: “про “вічне повернення” до образу і сюжету, один раз створеного, говорити не доводиться ... нова дійсність, інша класова боротьба викликала до життя іншу літературу” [29].

За пострадянського періоду компаративісти повернулися до поглядів на “певну циклічність трансформаційних процесів в історії людства” [2]. Сучасні дослідники акцентують увагу на принциповій важливості й актуальності “феномену традиції” для кожної національної літератури та наголошують на тому, що “явище повторюваності здійснювало суттєвий вплив на розвиток національних літератур” [2]. Особливо важливого значення набуває вивчення саме національної своєрідності кожної версії традиційного матеріалу, як стверджує А.Нямцу, яка глибше і різнобічніше виявляє його універсальний характер [2].

Ю. Бойко-Блохин вбачає одне з найважливіших завдань у тому, щоб осмислити інтерпретації традиційних сюжетів і образів вітчизняних митців у широкому літературному контексті (враховуючи попередню традицію). Розглядаючи українські версії крізь призму стилізованого літературного розвитку (з акцентом на національній специфіці), Ю. Бойко-Блохин обґрунтовує їхню оригінальність, що, відповідно, вияскравлює й своєрідність вітчизняного письменства як органічного складника європейського культурного простору.

Творча трансформація образу Прометея у поемі “Кавказ” промовисто засвідчує, як стверджує Ю. Бойко-Блохин, “глибинне проникнення Шевченка у світ романтизму і своєрідність становища в ньому” [28]. Це дає підстави ученому скоригувати і доповнити погляд дослідників на “романтичну поезію як поезію самозаглиблення, самовивчення”, зокрема й Ф. Брюнет'єра (який підкреслював у цьому контексті її зв'язок з індивідуалізмом та ліризмом). “Романтичний ліризм, на нашу думку, – зауважував Ю. Бойко, – має ще й ту властивість, що він позначений могутніми вибухами, яскравою пристрасністю, крайньою суб'єктивністю, *прометеївською* (курсив. – О. Т.) відвагою в боротьбі проти звичаїв і установ, що кладуть кайдани на особу й суспільність” [28].

Зауважуючи, що “із поетів революційно-політичної романтики найбільш відчутно вплинув на Шевченка Адам Міцкевич”, літературознавець вважає, що “саме характер цього впливу найбільше ілюструє оригінальність творця “Кобзаря”” [28].

Промовистим видається Ю. Бойкові-Блохину і той факт, що Т.Шевченко передавав поему “Кавказ” (через учасника Кирило-Мефодієвського братства) польському митцеві, – своєму односторонньому, – в Париж. Варто зауважити: ще О. Веселовський висловлював думку, що “богоборство титана, яке вразило в трагедії Есхіла А. Міцкевича, розвинулось у вражаю-

чому епізоді” третьої частини його поеми “Дзяди” [35]. Прикметний у такому контексті погляд з сучасної перспективи: “Шевченко по-своєму йде навіть далі порівняно з візією Міцкевича ... Емблематичною в цьому плані є поема “Кавказ”. Стародавня Колхіда сублімована в геніальному образі Прометея, якого карає двоголовий орел Імперії ... Кавказ – це, насамперед, символічна і геокультурна єдність свободолюбивих народів, які віками борються проти спроб Росії їх поневолити ... влада обоюдно Імперію – а супроти цього бачення поет вбачає сакральний зміст у бутті народу – це типова парадигма Романтизму” [36].

Проникливе міркування О. Пахльовської, яка обстоює цивілізаційний вимір творчості українського поета, нині актуалізує концептуальний висновок, якого свого часу дійшов Ю. Бойко-Блохин. Еміграційний вчений продовжив думку французького критика П. де-Сен Віктора, який вбачав роль Міцкевича в світовій літературі (з огляду, насамперед, на революційний характер його творчості) у тому, що польський поет “започаткував нову епоху в літературах усього слов'янського світу”, з акцентом на специфіці слов'янського романтизму). “Якщо так, – зауважує Ю. Бойко-Блохин, осмислюючи в цьому контексті й роль автора “Кавказу”, – український митець “по Міцкевичеві розвинув революційні мотиви романтизму, – надав їм гостроти і політичної цілеспрямованості та став тим самим центральною постаттю слов'янського романтизму” [28].

Для оприлюднення таких думок в підрядянській Україні не було жодного шансу. Це підтверджують й слова українського еміграційного вченого Д.Чижевського, – автора “Порівняльної історії слов'янських літератур” (1956), – який вважав, що розвиткові літературознавчої компаративістики завдають “шкоди рішуче несприйняття наукових понять, чинних для західноєвропейських літератур, але нібито чужих слов'янським”, зокрема поняття “романтизму”, яке “то цькували, то ультимативно забороняли” [37].

Советське порівняльне літературознавство, затиснуте ідеологічними “лещатами”, – з його тенденцією до узалежнення національних літератур колишнього СРСР від російської, з його “надмірною типологізацією”, – було спрямоване, – зауважує Д. Наливайко, – на “виявлення інтернаціональних спільнот у розвитку літератур, – тоді як ... перенесення акценту на національну специфіку літератур сприймалось як ересь і суворо засуджувалося” [38].

Підхід Ю. Бойка-Блохина нині набуває особливо важливого значення й у зв'язку із назрілою потребою, як наголошує М. Бьоміг, з'ясування/пересмислення внеску Центральної та Східної Європи “у формування того, що вважається загальноєвропейським надбанням”. Цьому сприятиме спростування “поширеного в так званій “старій Європі” уявлення про обмеженість культурної ваги країн Східної Європи”, а також двосторонність рецепції європейських культурних досягнень, – не лише із Заходу на Схід, а й навпаки [39].

Ю. Бойко-Блохин та Д. Чижевський, яких об'єднувала близькість поглядів на закономірності

літературного розвитку, наполягали на вивченні слов'янського впливу на західноєвропейську літературу. Еміграційні вчені, водночас, неодноразово наголошували й на тому, що “в нинішній компаративістиці міркування про східнослов'янську літературу зводяться головню до насвітлення російської літератури” [40] та сигналізували про небезпеку, що “замість вивчення широкого та багатогранного “слов'янського світу” буде вивчатися “російський світ”, а це “породжуватиме необґрунтовані висновки щодо культури інших слов'янських народів, які мають інші традиції” [41] та “великі цінності, і не тільки для слов'янського світу” [42]. Ситуація, на жаль, й досі практично не змінилася: “Світова славістика й сьогодні є в основному русистикою” [43].

Такі тенденції увиразнюють важливість поглядів Ю.Бойка-Блохіна, зокрема, й на проблему традиційних сюжетів та образів (з акцентом на їх творчій трансформації національними літературами, зумовленій своєрідним розвитком кожної з них), що репрезентують українську літературу як невід'ємний складник європейської.

5. Результати дослідження

1. Вперше проаналізовано погляди Ю. Бойка-Блохіна на проблему традиційних сюжетів та образів у контексті вітчизняного (материкового та еміграційного) й зарубіжного порівняльного літературознавства.

2. Доведено результативність та перспективність підходу вченого-компаративіста до вивчення традиційного матеріалу, з огляду на його функціональність у національному стильовому літературному розвитку. Врахування думок ученого, безсумнівно,

поглибить майбутню порівняльну історію слов'янських літератур, дослідження, присвячені вивченню української літератури у слов'янському та світовому контекстах, а також навчальні курси з історії української та слов'янських літератур.

3. Обґрунтовано важливе значення поглядів Ю. Бойка-Блохіна, який розвивав традиції вітчизняної компаративістики, а водночас, застосовував новітню західноєвропейську методологію, – у забезпеченні безперервного розвитку українського порівняльного літературознавства, з огляду на неможливість його повноцінного поступу за радянського періоду.

6. Висновки

1. Погляди ученого на проблему традиційних сюжетів і образів крізь призму проблеми стилю залишаються актуальними для світового порівняльного літературознавства й нині, відкриваючи нові можливості для подальших наукових пошуків.

2. Концептуальні думки ученого про функціональність традиційного матеріалу, з акцентом на своєрідності національних інтерпретацій (це переконливо засвідчує висновок Ю. Бойка-Блохіна про оригінальність Шевченкової версії образу Прометея, що осмислено у європейському, зокрема й у слов'янському, контексті) репрезентують українську літературу як важливу частину європейського культурного простору.

3. Діяльність Ю. Бойка-Блохіна як компаративіста, з огляду на її потужний “український вектор”, відіграла вагомий роль не лише в забезпеченні неперервного поступу вітчизняного порівняльного літературознавства, а й у наблизенні перспектив “периформатування” світової славістики загалом.

Література

1. Frenzel E. Stoffe der Weltliteratur. Stuttgart: Kröner, 1988. 886 p.
2. Нямцу А. Основы теории традиционных сюжетов. Черновцы: Рута, 2003. 80 с.
3. Фоміна Г., Намцу А. Міф і легенда у загальнокультурному просторі: монографія. Київ: Рута, 2009. 262 с.
4. Дима А. Принципы сравнительного литературоведения. Москва: “Прогресс”, 1977. 229 с.
5. Волков А. Традиційні сюжети та образи // Літературознавча компаративістика / ред. Гром'яка Р. Тернопіль: Редакційно-видавничий відділ ТДПУ, 2002. С. 181–216.
6. Традиційні сюжети та образи: дослідження / ред. Волков А. Чернівці: Місто, 2004. 445 с.
7. Наливайко Д. Мазепа в європейській літературі XVIII–XIX ст.: історія та міф // Теорія літератури й компаративістики. Київ: Вид. дім “Києво-Могилянська академія”, 2006. С. 162–186.
8. Юнг К.-Г. Психологія і поезія // Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / ред. Зубрицька М. Львів: Літопис, 1996. С. 91–108.
9. Фрай Н. Архетипний аналіз і теорія мітів // Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / ред. Зубрицька М. Львів: Літопис, 1996. С. 111–135.
10. Нямцу А. Миф. Легенда. Литература (теоретические аспекты функционирования): монографія. Черновцы: Рута, 2007. 520 с.
11. Будний В., Ільницький М. Тематичний рівень компаративістики // Порівняльне літературознавство. Київ: Вид. дім “Києво-Могилянська академія”, 2008. С. 137–192.
12. Companion to Literary Myths, Heroes and Archetypes / ed. by Brunel P. New York, 2016. 1222 p.
13. Литературные архетипы и универсалии / под ред. Мелетинский Е. М. Москва: Изд-во Рос. гос. гуманитар. ун.-т, 2001. 433 с.
14. Колошук Н. Орфей та Нарцис у парі, або модерн крізь призму архетипних образів его-тексту // Порівняльне літературознавство: пос. Київ: КОНДОР, 2018. С. 159–173.
15. Зубрицька М. Архетипна критика і теорія // Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / ред. Зубрицька М. Львів: Літопис, 1996. С. 110.
16. Лексикон загального та порівняльного літературознавства. Чернівці: Золоті литаври, 2001. 634 с.
17. Франко І. Інтернаціоналізм і націоналізм у сучасних літературах // Збірник Творів. Т. 31. Київ: Наукова думка, 1981. С. 33–44.
18. Дзюба І. На трьох континентах. Київ: Видавництво “КЛЮ”, 2013. 807 с.
19. Олійник О. До 90-р'яччя Бойка-Блохіна // Слово і час. 1999. № 3. С. 41–43.

20. Мельник В. О., Астаф'єв О. Г. Бойко Юрій Гаврилович // Енциклопедія Сучасної України. Т. 3. Київ, 2004. С. 197–198.
21. Тетерина Д. Життя і творчість Юрія Бойка-Блохина. Мюнхен-Київ: Видавництво імені Олени Теліги, 1998. 271 с.
22. Блохин Д. Епістолярна спадщина Юрія Бойка-Блохина. Т. 3. Мюнхен-Тернопіль, 2017. 601 с.
23. Копанюк М. Ю. Бойко-Блохин (1909–2002) – літературний критик // Наукові записки з української історії. Переяслав-Хмельницький, 2012. С. 92–99.
24. Ільницький М. “Мале літературне відродження”: літературна критика періоду МУРу // Знаки доби і грані таланту. Київ: ТОВ Видавництво “КЛІО”, 2014. С. 109–128.
25. Scholz F. Laudatio für Jurij Bojko-Blochyn aus Anlaß seines 80. Geburtstages am 25. März 1989. Heidelberg: Carl Winter – Universitätsverlag, 1998. P. 7–15.
26. Наливайко Д. Стиль поезії Шевченка і його міжнародний контекст // Компаративістика й історія літератури. Київ: АКТА, 2007. С. 235–273.
27. Бойко Ю. На порозі восьмого десятка // Юрій Бойко. Вибрані твори. Київ: Медекол, 1992. С. 6–10.
28. Бойко Ю. Творчість Тараса Шевченка на тлі західноєвропейської літератури // Юрій Бойко. Вибрані твори. Київ: Медекол, 1992. С. 11–73.
29. Білецький О. “Прометей” Есхіла і його потомки в світовій літературі // Зібрання творів. Т. 5. Київ: Наукова думка, 1966. С. 129–180.
30. Галич О. А. Літературознавство української еміграції та діаспори // Історія літературознавства: підручник. Київ: Либідь, 2013. С. 274–292.
31. Холл Дж. Словарь сюжетов и символов в искусстве. Москва: Транзиткнига, 2004. 655 с.
32. Trousson R. Le Thème de Prométhée la littérature européenne. Genève, 1964. Vol. 1-2.
33. Corbeau-Parsons C. Prometheus in the Nineteenth Century: From Myth to Symbol. Oxford: Legenda, 2013. 206 p.
34. Филипович П. Образ Прометея в творах Лесі Українки // Література. Статті, розвідки, огляди. Нью-Йорк – Мельбурн, 1971. С. 310–321.
35. Веселовский А. Легенда о Прометее // Этюды и характеристики. 1912. Т. II. С. 113–128.
36. Пахльовська О. Тарас Шевченко – письменник XXI століття / День. 2013. № 87-88. URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/cuspilstvo/taras-shevchenko-pismennik-hhi-stolitlya>
37. Чижевський Д. Замість висновків // Порівняльна історія слов'янських літератур. Київ: ВЦ “Академія”, 2005. С. 237–242.
38. Наливайко Д. Національні системи реалістичної літератури XIX ст. // Компаративістика й історія літератури. Київ: АКТА, 2007. С. 276–230.
39. Бемиг М. Между многоязычием и мультикультурностью: в поисках европейского канона // НЛЮ. 2007. № 85. URL: <http://magazines.russ.ru/nlo/2007/85/be19.html>
40. Бойко Ю. До проблеми порівняльного вивчення історії східнослов'янських літератур // Юрій Бойко. Вибране. Т. 3. Мюнхен, 1981. С. 229–240.
41. Чижевський Д. Вступ // Порівняльна історія слов'янських літератур. Київ: ВЦ “Академія”, 2005. С. 29–48.
42. Teterina O. Magnificent edifice of the history of slavic literatures: Y. Boyko-Blokhins “Project” // EUREKA: Social and Humanities. 2018. Issue 6. P. 49–56. doi: <http://doi.org/10.21303/2504-5571.2018.00775>
43. Пахльовська О. Українська література очима Заходу: аспекти і причини аберації // Ave, Europa! Київ: Університетське видавництво “ПУЛЬСАРИ”, 2008. С. 101–112.

*Рекомендовано до публікації д-р філол. наук, професор Грицик Л. В.
Дата надходження рукопису 18.12.2018*

Тетеріна Ольга Борисівна, кандидат філологічних наук, кафедра історії української літератури, теорії літератури та літературної творчості, Інститут філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, бул. Тараса Шевченка, 14, м. Київ, Україна, 10601
E-mail: olgateterina@ukr.net